

ΑΜΠΕΛΟΣ. ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΑΓΑΘΟΝ

ΚΑΡΑΛΙΟΛΙΟΣ Α.

2/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Αμυγδαλεών, Δ/ση Πρωτ. Εκπ/σης Γρεβενών
e-mail: karaliolio@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 2/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Αμυγδαλεών Γρεβενών στα πλαίσια του Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, πραγματοποίησε το Σχολικό Έτος 2005-2006 το πρόγραμμα με θέμα: «Αμπελος. Πολύτιμον της Μεσογείου Αγαθόν», με σκοπό οι μαθητές από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα να αποκτήσουν με βιωματικό τρόπο γνώσεις γύρω απ' το φυτό, τον καρπό και τα παράγωγά του, τις τοπικές παραδοσιακές ποικιλίες που καλλιεργούνταν παλιότερα και την προοπτική της βιολογικής καλλιέργειας. Έτσι λοιπόν καταφέραμε, μέσα από το πρόγραμμα, οι μαθητές να αναγνωρίσουν τη μεγάλη αξία που έχει η αμπελοκαλλιέργεια για την τοπική οικονομία καθώς και να ευαισθητοποιήσουν την τοπική κοινωνία και τους παραγωγούς περισσότερο για τις βιολογικές καλλιέργειες.

KARALIOLIOS A.

e-mail: karaliolio@sch.gr

ABSTRACT

The Primary School of Amygdalies in Grevena during the year 2005-2006 held the programmer of environmental education with the theme: "Vineyard. Valuable Mediterranean item of goods", in order their pupil to get knowledge of the plant, the grape and their products, local traditional variety which were cultivated in the past and the biological cultivation. Furthermore, the pupils had the possibility to get to know the vineyard's cultivation great importance for the local economy as well as to sensitize the local society and the producers on the biological cultivations.

Λέξεις κλειδιά: Διαδίκτυο, διδακτικές επισκέψεις, διαθεματική προσέγγιση, βιολογικό αμπέλι, παραδοσιακές ποικιλίες

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η επικαιρότητα και η αμεσότητα του θέματος, λόγω του ότι το Σεπτέμβρη που ξεκίνησε η δραστηριότητα είναι η περίοδος του «τρύγου» και σχεδόν όλοι οι μαθητές συμμετείχαν στον «τρύγο» του αμπελιού τους.

Το γεγονός ότι όλοι σχεδόν οι κάτοικοι του χωριού καλλιεργούν συνολικά 210 περίπου στρέμματα αμπέλια, από τα οποία παράγονται περίπου 240 τόνοι σταφύλια, περίπου 70 τόνοι κρασί και 10 τόνοι ρακί και επακόλουθα η μεγάλη διάσταση που έχει αυτή η καλλιέργεια στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή του τόπου.

Το αμπέλι είναι ένα πάρα πολύ καλό θέμα που μπορείς να το προσεγγίσεις διαθεματικά. Σύμφωνα με τους ειδικούς η ευρύτερη περιοχή ενδείκνυται για αμπελοκαλλιέργεια. Έτσι μέσα από την

υλοποίηση αυτού του προγράμματος οι αυριανοί κάτοικοι της περιοχής (σημερινοί μαθητές), να ασχοληθούν μ' αυτήν την καλλιέργεια πιο εντατικά, πιο συστηματικά και πιο βιολογικά.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί

Κάνοντας μια ιστορική αναδρομή από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα, να διαπιστώσουν τα παιδιά την επίδραση που είχε και έχει η εκμετάλλευση του αμπελιού στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή του τόπου .

Το αμπέλι και τα παράγωγά του είναι ένα από τα βασικά προϊόντα της χώρας μας. Ο πρώτος στόχος λοιπόν είναι ν' αποκτήσουν οι μαθητές με βιωματικό τρόπο γνώσεις γύρω απ' το φυτό, τον καρπό και τα παράγωγά του, τις τοπικές παραδοσιακές ποικιλίες που καλλιεργούνταν παλιότερα και την προοπτική της βιολογικής καλλιέργειας.

Συναισθηματικοί

Με την ενεργό εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της έρευνας με συνέντευξη σε ομάδες, στόχος είναι οι μαθητές ν' αναπτύξουν πρωτοβουλίες, ν' αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να αισθανθούν τη χαρά της δημιουργίας.

Να περάσουν οι μαθητές σε ανώτερες στρατηγικές μάθησης: να μάθουν να συνεργάζονται, να αποκτούν τη γνώση μέσα από έρευνα, να συμμετέχουν όλα ανεξαιρέτως, ανάλογα με τις δεξιότητές τους και να αποκτούν παράλληλα νέες ικανότητες και κυρίως η στάση τους απέναντι στη μάθηση να σταματήσει να είναι παθητική και να γίνει ενεργητική - να τους γεμίζει ικανοποίηση και χαρά.

Ψυχοκινητικοί

- Να αναπτύξουν οι μαθητές μας δεξιότητες παρατήρησης, έρευνας, συνεργασίας, καταγραφής και επεξεργασίας πληροφοριών (ιδιαίτερα με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών), ώστε οι γνώσεις και τα συμπεράσματα που θα προκύψουν να οδηγήσουν του μαθητές σε μια θετική στάση για την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να μάθουν οι μαθητές χρησιμοποιώντας τα γνωστά και οικεία στοιχεία, να διερευνούν καινούρια γνωστικά πεδία και σχέσεις, για γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν ή πρόκειται να συμβούν στο μέλλον.
- Με την ενασχόλησή τους αυτή να γίνουν περισσότερο ευαίσθητοποιημένα και συνειδητοποιημένα άτομα μέσα από την κατανόηση των περιβαλλοντικών και άλλων προβλημάτων και να προτείνουν τα ίδια λύσεις .
- Να γνωρίσουν οι μαθητές καλύτερα το περιβάλλον και μέσα απ' τη σχέση που θα δημιουργηθεί, να νιώσουν ότι είναι και οι ίδιοι μέρος της φύσης, οπότε να προκύψει αβίαστα η ανάγκη να την προστατέψουν.
- Να γνωρίσουν καλύτερα το περιβάλλον και μέσα απ' τη σχέση που θα δημιουργηθεί να νιώσουν την ανάγκη να διαφυλάξουν την αυθεντικότητά του, ώστε να το κληροδοτήσουν ατόφιο στις επερχόμενες γενιές.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- **Μέθοδος Project** (εργασία σε ομάδες, έρευνα συλλογή δεδομένων, συνεργασία με φορείς, δράση, παρουσίαση)
- **Μετακίνηση στο πεδίο:** επισκέψεις σε αμπελίες καθώς και σε «ρακοκάζανα» παραγωγής τσίπουρου (ρακί).
- **Παιχνίδια γνωριμίας** -επικοινωνίας-εμπιστοσύνης (ομαδικά παιχνίδια με σκοπό την ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων και σχέσεων συνεργασίας και εμπιστοσύνης.)
- **Θεατρικά δρώμενα.** (Δημιουργική έκφραση διαμέσου θεατρικού παιχνιδιού.)

- **Παιχνίδια ρόλων** προκειμένου να συνειδητοποιήσουν την κοινωνική διάσταση του θέματος μέσα από ρόλους που οι ίδιοι μαθητές πρέπει να δημιουργήσουν και να «ζωντανέψουν.»
- **Ομαδοσυνεργατική Μέθοδος:** Η προαγωγή πνεύματος συνεργασίας στους μαθητές κατά την ομαδική εργασία.
- **Διαθεματική προσέγγιση.** Η υλοποίηση ενός προγράμματος Π.Ε. με το συγκεκριμένο θέμα δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα να το προσεγγίσουν μέσα από το σύνολο σχεδόν των μαθημάτων του δημοτικού σχολείου.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η κάθε ομάδα **συνέλεξε πληροφορίες**, με τη μέθοδο της **συνέντευξης** ή από βιβλία και από το διαδίκτυο, **παλιές και πρόσφατες φωτογραφίες** σχετικές με την αμπελοκαλλιέργεια, τραγούδια, παροιμίες, ανιγμάτα, παραμύθια και άλλα λαογραφικά στοιχεία σχετικά με το αμπέλι.

Έγινε **συλλογή πληροφοριών** για τη μορφολογία και το κλίμα της περιοχής και το ρόλο που παίζει για την αμπελουργία, τη χημική λίπανση και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου, τις ασθένειες του αμπελιού και τη βιολογική καλλιέργεια, την αμπελομαγειρική και την αμπελοζαχαροπλαστική

Η **συλλογή, επεξεργασία και καταγραφή των πληροφοριών** έγινε και με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών – διαδικτύου στην αίθουσα του "εργαστηρίου πληροφορικής" του Πολιτιστικού Συλλόγου Αμυγδαλεών.

Έγινε **διαθεματική προσέγγιση** για το αμπέλι και τα παράγωγά του στις ώρες όλων των μαθημάτων.

Όλοι οι μαθητές **ζωγράρισαν** κάτι σχετικό με τη δραστηριότητα και με τη βοήθεια της τεχνολογίας στο "εργαστήρι πληροφορικής" δημιουργήσαμε την αφίσα του προγράμματος.

Πραγματοποιήθηκαν **επισκέψεις** στο **πεδίο μελέτης** όλες τις εποχές για παρατήρηση, φωτογράφιση και συνέντευξη.

Επίσης επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν:

- ✿ Στον αμπελώνα του κ. Στέφανου Παπαλιούρα **στον τρύγο**.
- ✿ Στα **"ρακοκάζανα"** των κ. Μπουρέλλα Μ. Κων/νου και Τούλια Αθανάσιου.
- ✿ Στον αμπελώνα του κ. Χριστόφορου Λιάκα **στο κλάδεμα**.
- ✿ **Στο οινοποιείο** του κ. Μπουτάρη στη Νάουσα.
- ✿ Στο **Ναό του Αγίου Χριστόφορου**.
- ✿ Στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς.

Πραγματοποιήθηκε ημερίδα με εισηγητές το Σύμβουλο βιολογικής γεωργίας της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) Γρεβενών κ. Παπακωνσταντίνου Δημήτρη για το "βιολογικό αμπελώνα" και το Γεωπόνο της ΕΑΣ Γρεβενών κ. Σπανό Σπύρο "για την καλλιέργεια του αμπελιού, τις ασθένειες και την αντιμετώπισή τους".

Στη συνέχεια έγινε **ανάλυση και επεξεργασία των πληροφοριών** με τη βοήθεια του δασκάλου σε κάθε ομάδα. Παρουσίαση της εργασίας της κάθε ομάδας. Διευκρινιστικές ερωτήσεις, συζήτηση και σχολιασμός των μαθητών πάνω στα όσα ακούστηκαν.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Φτιάξαμε το δικό μας κρασί στο Σχολείο, με σταφύλια που έφεραν οι μαθητές, αφού πρώτα τα παρατήρησαν και έγινε συζήτηση για τις διαφορετικές ποικιλίες καθώς και τις παραδοσιακές. Έτσι είχαμε την ευκαιρία να παρατηρήσουμε όλη τη διαδικασία της ζύμωσης και της μετατροπής του μούστου σε κρασί.

Εμφιαλώσαμε το κρασί και στο "εργαστήρι πληροφορικής" δημιουργήσαμε τις **ετικέτες του μπουκαλιού**.

Δημιουργήσαμε με τη βοήθεια των δύο γεωπόνων της ΕΑΣ Γρεβενών:

α. Τον οδηγό βιολογικής καλλιέργειας του αμπελιού.

β. Τον οδηγό καλλιέργειας του αμπελιού και την αντιμετώπιση των ασθενειών του.

γ. Επίσης και με τη βοήθεια του διαδικτύου, δημιουργήσαμε τον οδηγό αμπελομαγειρικής και την αμπελοζαχαροπλαστικής.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συλλογή πληροφοριών για το θέμα.

Σχεδιασμός για δράση.

Γραπτή έκφραση.

Διάλογος - ενημέρωση μεταξύ των μαθητών και προτάσεις για συνέχιση - ολοκλήρωση των δράσεων.

Με το τέλος της εργασίας θεωρήσαμε σκόπιμο να αξιολογήσουμε την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στην αρχή. Έτσι δώσαμε αρχικά τρία σταυρόλεξα για να αξιολογήσουμε τις γνώσεις που αποκόμισαν οι μαθητές από την επεξεργασία του θέματός μας. Όταν ολοκληρώθηκε η εργασία, δώσαμε στα παιδιά ένα ερωτηματολόγιο για να εκτιμήσουμε αν ήταν θετική η στάση τους για το σχέδιο εργασίας που εκπονήθηκε. Η τελική αξιολόγηση του Προγράμματος έγινε με την παρουσίαση των δραστηριοτήτων στη «Γιορτή κρασιού – σταφυλιού», παρουσία τοπικών φορέων, κατοίκων της περιοχής και αμπελοκαλλιεργητών - οινοπαραγωγών.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κατά την υλοποίηση αυτού του προγράμματος, έγινε ευρεία χρήση των δυνατοτήτων που δίνουν οι νέες τεχνολογίες και ειδικά οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και το διαδίκτυο, ενώ επίσης έγιναν και πάρα πολλές διδακτικές επισκέψεις.

Όπως είναι γνωστό τα ολιγοθέσια σχολεία και οι μαθητές τους βρίσκονται σε απομονωμένες γεωγραφικά περιοχές με λίγους κατοίκους και επακόλουθα υπάρχει στους μαθητές αυτούς έλλειψη παραστάσεων, εμπειριών και ευκαιριών για βιωματική προσέγγιση της γνώσης.

Η εφαρμογή των προαναφερθεισών καινοτόμων μεθόδων, βοηθάει πολύ στη σχολική αποτελεσματικότητα, κάνει τη σχολική ζωή πιο ευχάριστη και ελκυστική για τους μαθητές. Ειδικά οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και το διαδίκτυο, ανοίγουν «ένα παράθυρο στον κόσμο» για τους μαθητές αυτών των απομονωμένων γεωγραφικά περιοχών. Αμβλύνουν έτσι κατά κάποιον τρόπο τις ανισότητες που υπάρχουν σε σχέση με τους μαθητές των πόλεων, στις ίσες ευκαιρίες για μάθηση.

Επίσης:

- ✿ Γνώρισαν οι σημερινοί μαθητές και αυριανοί πολίτες τη σπουδαιότητα και τη μεγάλη αξία που έχει η αμπελοκαλλιέργεια για την τοπική οικονομία, την τοπική κοινωνία και τον πολιτισμό.
- ✿ Μεγάλωσε η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και των παραγωγών περισσότερο για τις βιολογικές καλλιέργειες γενικά και ειδικότερα για το αμπέλι.
- ✿ Έμαθαν περισσότερο για τον παραδοσιακό τρόπο καλλιέργειας του αμπελιού, καθώς επίσης και τις τοπικές – παραδοσιακές ποικιλίες,, τη μυθολογία και το λαϊκό πολιτισμό σε ό,τι έχει σχέση με το αμπέλι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παπανικολάου Σ. - Λαλούμη Ε., "Ιδέες για δημιουργική εργασία", εκδ. Ηλιοτρόπιο
2. Ρίτσου Γιάννη, "Άπαντα", εκδ. Κέδρος
3. Περί Ιατρικής (Διοσκουρίδη)
4. Διόνυσος Λεκατσάς εκδ. Ελληνικά Γράμματα
5. Κολιάδης Εμμανουήλ, "θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη" Γ' Γνωστικές θεωρίες, Αθήνα 1997
6. Ματσαγούρας Ηλίας, "Στρατηγικές Διδασκαλίας", Gutenberg, Αθήνα 1998 Χρυσάφιδης Κώστας, "Βιωματική - Επικοινωνιακή διδασκαλία, Η Εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο", (Gutenberg), Αθήνα 2000
7. Η Θεολογική σημασία των θαυμάτων στο Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο Χ. Καρακόλης
8. Ελληνική Μυθολογία Ι. Κακριδής
9. Ανδρίτσου Δ. & Χ. - Κοτρωνάκη Σ. & Ι., "Όρες Δημιουργικής Εργασίας", για τη Β1 Δημοτικού - α' τεύχος, εκδ. Συμυρνωτάκη
10. Βαλάση Ζωή, "Το Τεσσεροφύλλι", εκδ. Κέδρος
11. Γουμενοπούλου Μαρία, "Γλυκό τσαμπί σταφύλι", εκδ. Ηλιοτρόπιο
12. Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, "Ο κήπος με τις ιστορίες", εκδ. Αστήρ
13. Καρθαίου Ρ. - Μάνου Κ., "Χαρούμενες Διακοπές", για παιδιά που τελείωσαν την Α' Δημοτικού, εκδ. Πατάκη
14. Καρπενησιώτης Κων/νος, "Μαθαίνω να γράφω έκθεση", εκδ. Σαββάλας
15. Κυριοπούλου Βασιλική, "θέατρο για σχολικές γιορτές", εκδ. Ντουντούμη"
16. Παράθυρο στην Εκπ/ση του παιδιού εκδ. Ωρίων
17. Βιβλία του Ο.Ε.Δ.Β.: "Ανθολόγιο", Α' μέρος "Από την Ελλάδα", Ελληνική Γλώσσα -Τμήμα Δ', Πρόγραμμα Παραγωγής Διδακτικού Υλικού για την ελληνόγλωσση διδασκαλία των ελληνοπαίδων της Ο.Δ. Γερμανίας στα Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, εκδ. 1996 από την Ελλάδα "Εμείς και ο κόσμος" της Β' Δημοτικού "Η Γλώσσα μου", για τη Β' Δημοτικού, τεύχη Β' και Γ "Η Γλώσσα μου", για τη Γ Δημοτικού, τεύχος Γ "Θρησκευτικά" της Δ' Δημοτικού Παλιά αναγνωστικά του Δημοτικού Σχολείου
18. Ένθετο Επτά Ημέρες εφημερίδα Καθημερινή
19. Πίνακες τέχνης
20. Οδηγός μαγειρικής
21. Χημεία Γυμνασίου
22. Οι δώδεκα μήνες τα Λαογραφικά Κυριακίδης Νέστορας
23. Έντυπο υλικό από Δ/ση Γεωργίας Ν. Γρεβενών
24. " Μύθοι Αισώπου", εκδ. Στρατική
25. Ένθετα: "Ο Τρύγος", της εφημερίδας: "Καθημερινή" "Μικροί Ερευνητές", της εφημερίδας: "Καθημερινή"
26. "Ο Τρύγος", κείμενο του προγράμματος: "Μελίνα"
27. <http://20dim-volou.mag.sch.gr/>
28. <http://dim-rizou.pel.sch.gr/papers/noe2002/paper5.htm>
29. <http://dim-galat.pel.sch.gr/projects/stafili/index.html>
30. <http://www.larissacity.com/modules.php.name=larissa&file=tourism-rapsani>
31. http://www.eepf.gr/pe_1PE_Draseis_06.htm
32. <http://www.pi-schools.gr>
33. «Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης» ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
34. «Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού» ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ